

EN?

oedig en
die aan
e voldoen
bijstand
e onmid-
trekkelijk
nbevolen
leent, zijn
lein getal

aan onze
e zij zich
uilenland,
de hand
de ons
e hulp te
ngstelling

ZENDINGS-
d, besluten
kstellig, en
van beheer
ment reeds

ts.
ingsherk.

reeks aan

ds.

bed,

40.

12.

ten

NG,

door Java,

SEK.

ID,

ruks.

re deelen
er f15.-

een geval

ER.

IT

4,

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden artikelen en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertentieën aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Amsterdam.
Insendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 20 Mei 1894. N°. 856.

Abonnementsprijs franco aan huis, per drie maanden f1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaars, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam.
Advertentieprijs van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elk en regel meer 15 Cent.
Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verlagen van Vereenigingen 10 Cl. p. regel.

De zesde Bede.

ZONDAGSAFDEELING LII.

Uwe, o Heere! is de grootheid, en de macht, en de heerlijkheid, en de overwinning, en de majesteit, want alles, wat in den hemel en op de aarde is, is uwe; uwe, o Heere! is het koninkrijk, en Gij hebt U verhoogd tot een Hooft boven allen. 1 Kron. 29:11.

IV.

Na de zes beden volgt in het *Onze Vader*, gelijk onderscheidene kerken van Christus dit sinds eeuwen gebedzigt hebben, de dusgenaamde Doxologie of Lofverheffing: „Want uw is het koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid tot in der eeuwigheid. Amen.“ Deze woorden nu komen, gelijk men weet, in onze Bijbels wel voor in het „Onze Vader“ van Mattheus 6, maar niet in het „Onze Vader“ van Lukas 11. Overmits er ook nog andere kleine verschillen tusschen Mattheus 6 en Lukas 11 voorkomen, behoeft men daarom nog volstrekt niet tusschen deze twee lezingen te kiezen. Eer pleit alles er voor, dat Jezus wel drie en meer malen dit heilige formuliergebed voor de ooren zijner jongeren zal herhaald hebben. Dat nu bij deze herhaling, om van den vorm naar het wezen te trekken, dezelfde zaak soms op eenigszins andere manier werd uitgedrukt, kan allermintst bevreemding wekken bij hem, die ons den Vader leerde aanbieden in geest en waarheid. Uit het wegblijven van de lofverheffing in Lukas 11 mag dus allermintst afgeleid, dat ze in Mattheus 6 ingelascht is, noch ook omgekeerd uit het voorkomen er van in Mattheus 6, dat ze in Lukas 11 door de schrijvers der handschriften is weggelaten. Het is toch zeer wel denkbaar, dat onze Heiland er deze lofverheffing de eene maal bijvoegde, en de andere maal ze wegliep. De moeilijkheid ontstaat hier dan ook alleen daardoor, dat de Latijnsche overzettingen van het Nieuwe Testament, die van zeer oude datteekening zijn, deze lofverheffing niet vermelden, gelijk dan ook nu nog de Roomsche Vulgata haar niet heeft, en de Roomsche kerk haar niet opnam. Op zich zelf zou dus wel aan te nemen zijn, dat deze „lofverheffing“ eerst door het kerkelijk gebruik er ware bijgevoegd, en uit dit kerkelijk gebruik allengs in Mattheus 6 ware ingelascht, indien hier niet ééne zeer ernstige bedenking tegenover stond. Deze bedenking bestaat hierin, dat precies dezelfde aanleiding, om ze in Mattheus 6 in te schakelen, ook bestond voor het inlassen van dezelfde woorden in Luk. 11, en dat toch in Luk. 11, blijkens de handschriften, deze inlassing zooged als nooit beproefd is. Dit nu is bij opzettelijke en bewuste invoeging in den

tekst niet te begrijpen. Wie én in Mattheus 6 én in Luk. 11 een tekst voor zich had zonder deze inlassing, en nu een poging waagde, om uit het kerkelijk gebruik, deze „lofverheffing“ in de Heilige Schrift in te brengen, ging toch al zeer dwaaslijk te werk, door ze wel op de ééne plaats in te voegen, maar in de andere weg te laten; en zou er uiteraard toe moeten gekomen zijn, om ze op beide plaatsen in te voegen. Neemt men daarentegen aan, dat in de Westersche kerk de tekst van Luk. 11 in het kerkelijk gebruik gevolgd werd, dan is het volkomen rationeel, dat nu in de Westersche handschriften allengs ook uit Mattheus 6 de lofverheffing geschrapt werd. Zoo immers accordeerden beide teksten met dit kerkelijk gebruik. Logisch laat zich dus wel verklaren, dat in het Westen uit Mattheus 6 werd weggelaten, wat in Luk. 11 ontbrak, en niet in het kerkelijk spraakgebruik was opgenomen; maar logisch is niet te begrijpen, dat men in het Oosten het kerkelijk spraakgebruik wel in de ééne, maar niet in de andere plaats zou hebben ingevoegd. Op dien grond maken we dan ook bezwaar, om mee te gaan met die critici, die de latere inlassing van de doxologie in Mattheus 6 voor een uitgemaakte zaak houden.

Dat bij de Joden, en algemeen in het Oosten, het eindigen of besluiten der gebeden met zulk een lofverheffing niets ongevoons was, is bekend. Zulk een besluit van het gebed lag geheel in den mystiek-Oosterschen geest, die er behoefte aan had, om eer het Amen werd uitgesproken nogmaals zijn gewijde en gelijche aandacht in zijn God saam te trekken. Uit het gebed van David, dat ons in 1 Kron. 29:11 is opgeteekend, leeren we overigens reeds soortgelijke betuiging kennen, als in deze doxologie voorkomt, wanneer het daar heet: „Uwe, o Heere, is de grootheid en de macht en de heerlijkheid“. Het eigenaardige nu van zulke doxologieën aan het einde der gebeden is, dat ze geschikt zijn, om bij alle gebeden te worden bijgevoegd, zonder bij een gebed bijzonderlijk te hooren. In de Engelsche Episcopale kerk wordt de betuiging: *Glory be to the Father and to the Son and to the Holy Ghost, world without end, Amen*, nog steeds aan het eind van allerlei gebeden en lofzangen herhaald, juist op dezelfde wijze, als meer dan één liturgisch gebed onzent eindigt in de betuiging, dat we alles vragen „in den naam des Zoons, die met den Vader en den Heiligen Geest één eeuwig God zij te leven en te prijzen in der eeuwigheid.“ Daarom zal men wel het veiligst gaan, indien men de slotwoorden, die bij het „Onze Vader“ zijn gevoegd, beschouwt als een meer algemeene doxologie, die ook voor andere gebeden in zwang was, en door Jezus een enkel maal ook aan het „Onze Vader“, toen hij dit zijn discipelen leerde, is toegevoegd. Juist dus als het „Amen“, dat natuurlijk voor velerlei gebeden in zwang was,

en niet opzettelijk voor het „Onze Vader“ was uitgedacht, zoodat dit „Amen“ in Lukas 11 zoomin als de doxologie voorkomt, zonder dat iemand daarom vermoeden zal, dat dit „Amen“ ook door ons behoort te worden weggelaten. Dat nu in het latere kerkelijk gebruik, de Oostersche kerk, die door haar aard en geestesrichting op zulk een doxologie was aangelegd, zich al spoedig meer constant aan het „Onze Vader“ met het slot hield, terwijl de Westersche kerk, die zich in het gebed meer aan de eigenlijke beden hield, het „Onze Vader“ zonder het slot uit Lukas 11 overnam, heeft niets onnatuurlijks; en is dit zoo, dan verklaart het zich als vanzelf, waarom men in het Westen het slot uit Mattheus 6 allengs voor een Oostersch bijvoegsel kon aanzien en daarom schrapt. De kerken der Reformatie, die zich door de toenmalige kerkelijke praktijk niet gebonden konden gevoelen, zij, mede deswege, weer op de Oostersche usantie overgegaan, en hebben niet Luk. 11, maar Mattheus 6, naar den dusgenaamden *textus receptus*, tot voorbeeld voor het kerkelijk gebruik genomen, en de gewoonte, om het „Onze Vader“, met de lofverheffing in het slot, te bidden, is daardoor onder alle Protestanten zoo inheemsch geworden, dat men zou meenen, dat het gebed niet ten einde toe werd afgebeden, indien de voorganger in het gebed het slot wegliep. Doch in wat zin en geest dit ingewikkeld vraagstuk ook worde opgelost, zooveel sta voor een ieder vast, dat deze „lofverheffing“ niet een bijzonder iets bij het „Onze Vader“, maar een algemeene lofverheffing ter besluiting van onze gebeden is, die dus ook aan het slot van andere gebeden kan gebezigd worden, en alzoo ter afwisseling dienst kan doen met de trinitarische, d. i. op de heilige Drieëenheid doelende lofverheffing, die in onze liturgische gebeden meer gewoon is.

Komen we alsnu tot de Lofverheffing zelf, dan sta op den voorgrond, dat zulk een uitgang van onze gebeden wel niet noodzakelijk, maar toch raadzaam en in geestelijken zin aanbevelingswaardig is. Alle gebed is een verheffing der ziel tot onzen God, een zoeken van zijn gemeenschap. Zoolang nu onze gebeden zich bepalen tot de bede voor de eere zijns Naams, voor de komst van zijn Koninkrijk, en voor het geschieden van zijn wil, dringt en drijft het gebed ons naar God toe. Maar zoodra we inkeren tot onzen eigen nood, en dien voor Gods genadetroon brengen, daalt onze biddende ziel af in ons aardse leven, in onze lichamelijke noodruft, in de schuld die ons van God vervremdt en in den strijd met Satan, dien we te strijden hebben. Dit alles nu breekt eer de gemeenschap met het Eeuwige Wezen, dan dat het die sterken en bevestigten zou. Het leidt af, en niet op. Vandaar dat een gebed hetwelk eindigde met: „Verlos ons van den Boze“, op zeker

min natuurlijke wijze besloten zou worden met den naam van den Satan, na met de aanroeping van Gods Vadersnaam begonnen te zijn. Oordeele nu een iegelijk bij zich zelve, of de naam van Satan een geestelijk geschikt besluit voor ons gebed zou zijn. En ook gevoelt men terstond, dat de biddende ziel hierin niet rusten kan. Neen, na zich tot in de diepte van de worsteling met Satan verdiept te hebben, heeft het hart dat God zoekt, eer het zijn Amen uitspreekt, behoefte, om zich weer van Satan tot zijn God te verheffen, zijn almachtigheid en zijn heerlijkheid aan te zien, en nu tot in der eeuwen eeuwigheid zich verbreedende, zich neder te vijlen in de verwachting van dat eeuwig koninkrijk, waarin God zijn zal alles en in allen. Dan is de ziel weer boven eigen nood en zielsangst en schuldbesef en vreeze van Satan verheven, en spreekt haar Amen uit in een stemming van lof en van dank. Aldus keert het gebed, dat met God begon, in God, als in zijn uitgangspunt, weder. De ziel die biddend gevoelt zich opgenomen in het eeuwig bestel haars Gods en in de toekomst van zijn Koninkrijk, en zoo eerst volgt op het Amen dat besef van wondere mogendheid en heilige geestdrift, waarin de geestelijke kracht van elk gebed schuilt.

Wat nu voorts de woorden zelf van deze doxologie betreft, zoo wijzen deze ons eerst op het Koninkrijk, dan op de Kracht, en daarna op de Heerlijkheid des Heeren, en breiden ze deze drie uit tot in aller eeuwen eeuwigheid, om zoo eerst in het plechtige Amen te rusten.

Dat nu eerst van het Koninkrijk sprake is, heeft zijn goede oorzaak. Alle gebed toch is een worsteling tusschen de wenschen en verlangens van den bieder en den verborgen raad Gods. Wie niet als ongelovige enkel in gevaar en nood, maar als kind van God voor zijn Vader in de hemelen neerkijkt, weet en belijdt, dat „geen ding ooit gewisser geschiedt, dan het hoog bevel van 's Heeren Woord. Hij weet dat God gezegd heeft: „Mijn raad zal bestaan en Ik zal al mijn welbehagen doen“. En hij weet ook, dat deze raad Gods van eeuwigheid is, en vast ligt in het Besluit. Hij nadert dus niet tot zijn God, als ware Hij een grillig, oppermachtig heer, die nog niet weet wat hij doen zal, en dies, naar den indruk van het oogenblik handelend, of zó of zoo kan doen, en dien men derhalve zoekt te verblinden en naar zijn zin te stemmen. Neen, zijn God, tot wien hij roept, is een eeuwig Koning, wiens de wijsheid is en het eeuwig welbehagen, en die alle ding stuurt en regeert naar den raad zijns wilens. Maar even stellig als dit voor hem vaststaat, even zeker weet hij, dat de drang des gebeds hem door zijn God zelf in het hart is gegeven; dat die God tot hem gezegd heeft: „Roep Mij aan in den dag der benauwdheid, en Ik zal

er u uit helpen“; en dat, hoe wonderbaar het schijne, en hoe volstrekt onverklaarbaar dit voor ons menschelek inzicht ook zijn moge, God de Heere in zijn raad zelf en onze gebeden én de al of niet verhooring onzer gebeden heeft opgenomen. Gods kind weet dat het rechte gebed niet uit den mensch is, maar door den Heiligen Geest in hem gewerkt wordt, en dat hij diensvolgens, niet uit zucht om te dwingen, maar alleen wijl de Heere zelf er hem toe aandrijft, zijn ziel voor den Heere mag uitgieten en zijn klachten mag klagen voor zijn troon. Vast en onwrikbaar als Gods raad eeuwiglijk staat, mag toch nooit die raad verstaan als een noodlot of als een fatalisme, gelijk de Islam dit leert. Gods kind riep zijn God aan als zijn Vader in de hemelen, en het is niet door een ingelen in het verborgen wilbesluit, maar uit kinderlijke aandrif, dat het gebed tot zijn God in hem opklimt.

Toch wordt daarom de strijd, de gestadige worsteling tusschen het *nu wil*, en *mijn wil* ook onder het bidden wel gevoeld, en waar zelfs de groote Bidder van Gethsemane dezen strijd zoo klaarlijk besefte, dat hij het „Niet mijn wil, maar uw wil geschiede“, met zoovele woorden uitsprak, is er ook voor Gods kind in het gebed geen rust en geen vrede gevonden, eer ook hij de ziel kan opheffen tot dat Koninkrijk regiment zijns Gods, dat alle ding stuurt en regeert naar zijn eeuwig welbehagen.

En dit doel nu wordt immers juist bereikt door de eerbiedige betuiging: *Want uw is het koninkrijk*, waarin de betuiging ligt, dat niet Gods kind den loop der dingen regelen wil, noch ook vraagt dat zijn God zich naar hem zal schikken, maar dat hij omgekeerd God in zijn hoogheid erkent, belijdt dat Hem en Hem alleen het Koninkrijk regiment toekomt, dat dus ook hij zelf met zijn persoonlijk leven en aanzijn zich te voegen heeft naar de leiding van dat Koninklijk regiment, en dus ook, omdat zijn God Koning is, de verhooring en niet-verhooring van zijn bede aan den wille Gods onderwerpt. Eenerzijds is het alzoo een betuiging van *berusting*, ingaande in het „Niet mijn wil, maar de wil van U, mijn Koning, geschiede“. Maar anderzijds is deze berusting toch weer niet de stomme berusting van den slaaf, doch veelmeer de vrijwillige, lofzingerende berusting van het kind, dat zelf niet anders wil, dan dat Gods koninkrijk triumfeere. Heeft hij niet zelf gebeden: *Uw koninkrijk kome*, nog eer hij bad om voorziening in eigen noodruft en om vergeving van zijn schuld en om verlossing uit eigen verzoeking? Dat koninkrijk staat alzoo voor hem niet op den achtergrond, maar op den voorgrond. Hij bukt en zwicht er niet voor, maar roept het zelf in. En doet hij dit, omdat de Naam des Heeren hem boven alles gaat, hij doet het ook, omdat hij vastelijk overtuigd is, dat zijn eigen eeuwig geluk en dat der zijnen, alleen dan komt als dat koninkrijk

De Martelaren.

CLVI.

Benoit Romyen, een kramer, geboortig van Villars d'Arnonnes in Dauphiné en sinds zijne bekeering met zijne vrouw en kinderen woonachtig te Genève, ten einde er naar de beginselen der Reformatie, welke hem dierbaar waren, vrij en ongehinderd te kunnen leven, kruise dikwijls de landen door, evenals markarmers en colporteurs gewoon zijn te doen, om wat te verdienen voor zich en zijn gezin. In de maand April 1558 bevond hij zich in Provence met zijn koopwaar, bestaende o. a. in koraal — hij verstond de kunst van de koraal te bewerken. Wij vinden hem met zijn pakken op den weg van Gruf (waarschijnlijk is Gruffy bedoeld) naar Marseille. Op dezen tocht trok hij de stad Draguignan door, waar hij een man van het vak, met name Lanteaume Hlanc ontmoette, wien hij zijne schatten liet zien. Deze bood op de koopwaar, maar kon met Romyen niet eens worden over den prijs. Lanteaume, boos, dat hem zoo schoone koopwaar ontsnapte en wetende, dat Romyen te Genève woonde, bracht hem aan bij eenen raadsheer van het parlement van Aix, Lauris genaamd, die toen juist te Draguignan vertoefde. Van den raadsheer begaf Lanteaume zich naar Romyen en riep hem aan zijn koopwaar Lauris aan te bieden. Ongetwijfeld zou deze gaarne ze voor den gestelden prijs koop.

Geen kwaad vermoedende, begaf zich de koopman naar den schoonzoon van den president d'Oppède, reeds uit eene vroegere martelaars-geschiedenis bekend, om liet hem de koraal zien, waarvoor hij 300 kronen vroeg. Lauris hoorde Romyen kalm aan. Doch nadat deze vertrokken was, zond hij om den schout der stad en vertelde hem, dat Romyen een der kwaadste Lutheranen der wereld was en noodzakelijk gevangen genomen moest worden. De schout, vlamende op buit, begaf zich met zijne dienaren onmiddellijk naar het verblijf van Romyen en nam hem in naam des konings gevangen. Voorts maakte hij zich meester van alles wat hij had, alsmede van de beide voerlieden, die de koopwaar vervoerden. Terstond begreep de martelaar, dat Lanteaume hem verraden had, maar boog zich echter voor den wil des Heeren. Intusschen ontbood Gaspar, de schout van Draguignan, den advocaat des konings, Joachim Portanier, Antoine Cavirol, Jean Ferand en Pierre Ardisson, de burgemeesters en

andere invloedrijke personen dier plaats, om hem in deze zaak ter zij te staan. Het onderzoek van Romyen begon. Hem werd gevraagd vanwaar hij kwam, waarom hij het land doorkruiste, of hij getrouwd was en sinds wanneer hij daar aangekomen was. De martelaar antwoordde, dat hij van Aix kwam en naar Marseille op weg was, om er te verkoopen en te koopen wat hem voor de hand zou komen. Hij had vrouw en kinderen en was daar den vorigen dag aangekomen, ongeveer 7 uur des morgens, op Paschen „Hoe“ — zoo vroegen de heeren verder — „hoe hebt gij uw waschen gehouden en wie heeft ze u toegereikt.“ Hierop antwoordde Romyen, dat hij ze zoo goed had gehouden als hij kon. Hij had in de kamer der markarmers de knieën gebogen en God, zijnen Schepker, om Jezus Christus, zijns eeniggeboren Zoons wille, met gevoonden handen gesmeekt om vergeving. „Aan wien hebt gij gebiecht voor Paschen“, vroegen de ondervragers verder. Hij antwoordde, dat hij aan God en Jezus Christus, zijnen Zoon, had gebiecht. Zes jaren lang had hij dit niet bij den priester gedaan. Maar indien hij te Genève ware geweest, zou hij niet zijne vrouw de samenkomst der geloovigen, waarin het brood en de wijn uitgedeeld, gegeten en gedronken werden tot eene gedachtenis aan het lijden en sterven van den Heere Jezus, hebben bijgewoond. Men beval hem het „Onze Vader“ en „de Geloofsartikelen“ op te zeggen. Dat deed hij, maar liet „Ave Maria“ niet. Of men dan niet tot Maria mocht bidden, zei men. Immers neen, hernam de martelaar, God alleen komt de aanbidding toe.

Na dit eerste verhoor werd de gevangene in ijzeren boeien geklonken en in een zeer nauwen kerker opgesloten. Niemand mocht zelfs met hem spreken. Toen Lauris vernomen had, wat er geschied was, kon hij zijn haat en verraad, die hij vroeger had opgevat, niet verbergen. Hij ontbood dus den plaatsvervang van den drossaard, Antoine Du-revert, en verhaalde hem, hoe hij dien grootsten Lutheranen van de wereld had ongen gevangen plemen, terwijl hij tevens zijn verlangen te kennen gaf hem in den kerker te bezoeken en daar zich den tijd te korten. Doch de beampte, die reeds wist, wat er gebeurd was, maakte zich van hem af door te zeggen, dat de gevangenis zeer ongeschikt was. Daar echter zijn ambt hem riep om zich op de hoogte van de zaak te stellen, begaf hij zich met Philibert Barbossi, zijnen medebeampte, naar den kerker en liet Romyen bij zich komen. Een tweede onderzoek had toen plaats over zijn naam, leeftijd, betrekking en woonplaats. O. a. beweerde Du-revert, dat het volstrekt niet noodig voor Romyen was geweest, naar Genève te gaan, om het zuivere Woord Gods te hooren, aangezien in Dauphiné en andere deelen van Frankrijk

zuiver genoeg werd geleerd. Maar Romyen bleef er bij, dat men er de volle waarheid ten onder hield en hij daarom weer naar Genève zou terugkeeren, indien hij losgelaten werd. Toen hem gevraagd werd, wie hem het eerst geraden had, derwaarts te gaan antwoordde hij, dat een Franciscaner-monnik, d'Yver, geboortig uit Troye in Champagne, die er sinds dien tijd ook zelf woonde, dit had gedaan. „Gesprek kwam toen op 't bidden en daarbij op het Ave-Maria, waarvan echter de gevangene beweerde, dat het geen gebed was volgens het Woord Gods. Daarop volgde opnieuw een woordenwisseling over het Avondmaal, de biecht en het vasten.

Des anderen daags kwam de beampte terug en liet hem zijne antwoorden opnieuw voorlezen, daarbij de vraag stellende, of hij hierbij heel volhardend, waarop de martelaar toestemmend antwoordde. Op de vragen, die daarop volgden, gaf de gevangene te kennen, dat hij geen verboden boeken bij zich had, toen hij gevangen genomen werd. Ook dat er vier maal in 't jaar Avondmaal te Genève was (met Paschen, Pinksteren, den eersten Zondag van September en Kerstmis), en eindelijk, dat hij niet gewoon was in den vastentijd op Vrijdag en Zaterdag te vasten.

Terwijl dit met Romyen voorviel, wisten sommige geloovigen tot hem door te dringen en met hem te spreken. Zij rieden hem aan, den beampte van den drossaard te zeggen, dat hij niets strafbaars in 't koninkrijk had gedaan, dat hij er niet had gepredikt, alleen zijn koopwaren aan den man had trachten te brengen, wat toen niet alleen onderdanen des konings vrijstond, maar ook Duitschers en Zwitsers, bondgenooten des konings en eindelijk, dat hij een onderdaan der Geneefse overheid was en dus voor deze moest terechtaan, indien het noodig was. Verwierp men echter dezen eisch, dan moest hij appelleren op den grooten raad. Eerst weigerde Romyen aan deze raadgevingen gehoor te geven. Hij was bereid om te sterven, zeide hij, maar later deed hij het, doch zó onhandig — omdat hij een eenvoudige man was — dat de rechters spoedig bemerkten, dat hij deze exceptie en dit appel niet uit zich zelve had.

Toen 't gerucht van de standvastigheid van Romyen buiten den kerker doordrong, ontstond bij Barbossi, een der rechters, een onophelbaar man, de lust om hem te zien en te spreken. In den kerker gekomen, vroeg hij den gevangene: „In wien geloof gij? Gelooven die van Genève ook in God? Bidden zij ook?“ Diep verontwaardigd over deze vragen, zeide Romyen daarop: „Wie zijt gij, dat gij zoo onheilig durft lasteren?“ Barbossi antwoordde, dat hij de gewone rechter der stad was. Toen hernam de martelaar: „Wie heeft u, die zoo ongemaniert zijt, in dit ambt gesteld?

Denkt gij, dat wij geene Christenen zijn? De duivelen gelooven ook, dat er een God is, hoe zou ik Hem dan verloocheenen? Denkt gij, dat de Christenen te Genève geen God belijden? Neen, neen, wij gelooven in God; wij bidden en roepen Hem aan en stellen ons vertrouwen en onze hoop op Hem.“ Dit antwoord verbliftende Barbossi zeer, zoodat hij niet op hield met Romyen te ver volgen. Intusschen bracht de beampte het proces in staat van wijzen. Voor de rechters geleid verzocht de gevangene eerst te mogen bidden. Dit werd toegestaan. En hij bad met bijzonderen ijver en ernst en te langer, opdat Barbossi zou zien, dat hij een God had, dien hij aanriep. Ondertusschen vreesden Barbossi en de monniken, dat de plaatsvervang van den drossaard niet ijverig genoeg tegen den ketter procedeerde. Dit was zelfs meer dan schijn en de man stond niet alleen. Daarom wisten de monniken het volk op te stoken, dat zij Romyen's dood zouden eischen.

Dit gelukte. De beampte des drossaards gaf toe. Romyen werd naar Aix gebracht en daar ter dood veroordeeld. Hij zou levend verbrand worden; alleen ingeval hij zijn belijdenis herriep, zou hij eerst geworgd worden. Ook het appel werd afgewezen, zoodat de martelaar sterven moest. Te voren werd hij op de pijnbank gelegd, ten einde achter de namen zijner geestverwanten te komen. Dit gelukte echter niet. Nogmaals werd hij gepijnigd en wel zoo, dat men dacht, dat hij sterven zou. Zij lieten hem door eenige chirurgijns behandelen. Doch toen zij zagen, dat hij niet lang meer te leven had, lieten zij hem naar den brandstapel brengen. Nadat de martelaar door monniken en priesters nog eens vreeselijk gekweld was, bracht hem de beul, door de geestelijken geholpen, op het hout, daar hij niet loopen kon en ketenden hem aan den paal. Intusschen had Romyen tot rijzen God, De priesters, hierover verstoord, beklommen nog eens den brandstapel en geloden hem het: „Ave Maria“ op te zeggen. Toen hij dit weigerde, klom hun woede. Zij sloegen hem en trokken hem bij den haard. Doch hij nam zijn toevlucht tot God en had om volharding te midden der verzoeking. Eindelijk eischte het volk, dat de martelaar zou verbrand worden. De beul stak het hout aan. De vlam ging op. Romyen, die in de lucht bleef hangen, verbrande eerst van onder geheel. Terwijl dat geschiedde, zag men hem zijne lippen bewegen. Eindelijk nam de Heere zijn lijdend kind in zijn rijk op. Na zijn sterven waren er eenigen, die bekendden, dat dezen martelaar onrecht was aangedaan.

DE GAAY FORTMAN.